

Συμπεράσματα και προοπτικές μετά την απεργία πείνας

Του Γιώργου Μανιάτη

Η απεργία πείνας των 300 μεταναστών εργατών αποτελεί πλέον σταθμό του αντιρατσιστικού και μεταναστευτικού κινήματος. Έχοντας αφήσει οργανωτικές και πολιτικές παρακαταθήκες, αποκαλύψει και κινητοποιήσει ένα απροσδόκητα ευρύ κίνημα αλληλεγγύης και έχοντας λειτουργήσει ως παράδειγμα αποφασιστικής διεκδίκησης, που κατάφερε να αντιστρέψει έναν εξαιρετικά δυσμενή πολιτικό συσχετισμό, ο αγώνας των 300 ανοίγει εκ νέου τη συζήτηση και ενεργοποιεί διεργασίες, οπωσδήποτε από καλύτερες θέσεις.

Αναμφισβήτητα, υπήρξε ο πλέον σκληρός, μαζικός και κεντρικο-πολιτικός αγώνας μεταναστών στην Ελλάδα. Ένας αγώνας που κατάφερε να απευθυνθεί σε ευρύτερα τμήματα της κοινωνίας, να αντιπαρατεθεί και να δημιουργήσει ρωγμές στην κυρίαρχη πολιτική και, βεβαίως, να φτάσει στη δικαίωση, εξαναγκάζοντας την κυβέρνηση σε υποχώρηση. Επιπλέον, όπως όλοι οι μεγάλοι κοινωνικοί αγώνες, αποτέλεσε χώρο ανάπτυξης της πολιτικής συνείδησης και ανάδυσης νέων υποκειμενικότητων, τόσο μεταξύ των απεργών, όσο και μεταξύ των αλληλεγγύων.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, ο αγώνας των μεταναστών έθεσε όρια - μια ξεκάθαρη γραμμή τοποθέτησης μεταξύ της άνευ όρων αλληλεγγύης και της εργαλειοποίησης των δικαιωμάτων. Κατέγραψε με αυτόν τον τρόπο το γεγονός της ανεπίστρεπτης αφομοίωσης ενός τμήματος μεταναστευτικών κοινοτήτων και μη κυβερνητικών οργανώσεων στη λογική της διαχείρισης και στο ρόλο του συνομιλητή του κράτους. Από την άλλη πλευρά, για το αντιρατσιστικό κίνημα, κατέστησε σαφές ότι η δύναμη, η αποφασιστικότητα και μαχητικότητα των απεργών πείνας είχε σημείο αφετηρίας την αυτοοργάνωση, την ανάληψη από πλευράς τους πρωταγωνιστικού ρόλου, την ανάδειξη τους σε ενεργά υποκείμενα του αγώνα, και όχι απλώς σε δέκτες συμπαράστασης. Πρόκειται για μια πολιτική πραγματικότητα και παρακαταθήκη που βρίσκεται στον αντίποδα, τόσο μιας λογικής θυματοποίησης των μεταναστών και μεταναστριών, όσο και μιας επιφανειακής αντίληψης που θέτει ως αυτοσκοπό τη «στρατολόγηση» μεταναστών στις πολιτικές οργανώσεις.

Έτσι λοιπόν, μπορούμε να μιλάμε για έναν υποδειγματικό πολιτικό αγώνα που έφεραν σε πέρας εκείνοι ακριβώς που στερούνται πολιτικών δικαιωμάτων. Οι πλέον «μη επιθυμητοί», οι «απλώς οικονομικοί μετανάστες», οι «λαθρο-μετανάστες», απέδειξαν ότι όχι μόνο μπορούν να βρεθούν στην αιχμή κοινωνικών αγώνων, αλλά και ότι, παρότι οι ίδιοι βιώνουν την υπερεκμετάλλευση και τους πολλαπλούς αποκλεισμούς από και έναντι των γηγενών, μπορούν να μιλήσουν ως εργαζόμενοι στο όνομα όλων των εργαζομένων. Γι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία ότι οι 300 έθεσαν εξαρχής τον αγώνα για νομιμοποίηση ως κοινό αγώνα μεταναστών και ντόπιων εργαζομένων, όχι σε επίπεδο διακήρυξης, αλλά ως όρο και προϋπόθεση ενός μαχητικού και αποτελεσματικού αντιρατσισμού.

Από αυτή τη σκοπιά, ο ρατσισμός δεν εκλαμβάνεται απλώς ως μια ιδεολογία του μίσους και των διακρίσεων. Γίνεται επιπλέον αντιληπτός ως βασική ιδεολογία όξυνσης του ενδοταξικού ανταγωνισμού και έντασης της εκμετάλλευσης, αλλά και ως συνειδητό πολι-

τικό σχέδιο κοινωνικής χειραγώγησης και εμπέδωσης του δόγματος ασφάλειας και καταστολής - ιδιαίτερα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και Μνημονίου.

Εκεί έγκειται η σημασία του αγώνα: απέναντι στον κυρίαρχο λόγο που παρουσιάζει τη μετανάστευση ως απειλή και τους μετανάστες-ριες ως εισβολείς, απέναντι στις κυρίαρχες πολιτικές που θέτουν το μεταναστευτικό ως ζήτημα ασφάλειας και εκχωρούν την αρμοδιότητα διαχείρισής του σε αστυνομικούς και στρατιωτικούς μηχανισμούς, απέναντι στις αντιλήψεις «σύγκρουσης των πολιτισμών» και πολιτισμικής αφομοίωσης των μεταναστών, αλλά και απέναντι σε αριστερές πολιτικές εθνικών ακροατηρίων, αντιτάχθηκε η αναπότρεπτη πραγματικότητα της μετανάστευσης, η κοινωνική και πολιτική παρουσία των μεταναστών ως ενεργών υποκειμένων. Την ίδια στιγμή, το αίτημα της νομιμοποίησης και των ίσων δικαιωμάτων τέθηκε ως ο ουσιαστικός όρος καταπολέμησης του αποκλεισμού και ανάδυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Ο αγώνας των 300 κατέστησε σαφές ότι στις ακραίες συνθήκες φτώχειας, ανεργίας και αποκλεισμού που βιώνουμε, με την ακροδεξιά να έχει αποικίσει τον επίσημο λόγο των κυβερνήσεων και τη δράση των φασιστικών συμμοριών να έχει αναβαθμιστεί σημαντικά, οποιαδήποτε συζήτηση περί «ένταξης» των μεταναστών δεν μπορεί να τεθεί παρά σε εκείνο τον χώρο που διαμορφώνει η ζώσα ενόχλητα συμφερόντων ντόπιων και μεταναστών: στο χώρο που διανοίγουν οι κοινοί αγώνες για ισότητα δικαιωμάτων και ζωή με αξιοπρέπεια.

Από αυτή τη θέση, και ανοίγοντας την προοπτική μας, οι εξεγέρσεις στη Β. Αφρική που συνέπεσαν με τον αγώνα των μεταναστών σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, μας δείχνουν την ουσιαστική διασύνδεση της μετανάστευσης με την πολιτική κατάσταση στις χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας και καταδεικνύουν τη συνάρθρωση των αγώνων για ελευθερία και δημοκρατία με τη διεκδίκηση

του δικαιώματος στη μετανάστευση. Έχει ιδιαίτερη σημασία να δούμε πώς το αίτημα αναθεώρησης της πολιτικής παροχής βίζα προς την Ευρώπη, που έθεσαν κατ' αρχήν οι τυνησιοί εξεγερμένοι, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των διεκδικήσεων που θέτουν για την άρση του νεοαποικιακού καθεστώτος, το οποίο εκφράζεται στην «πολιτική γειτονίας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με αυτό τον τρόπο εγκαλούνται τόσο οι διμερείς συμφωνίες αποτροπής της μετανάστευσης και επαναπροώθησης, όσο και αμφισβητείται το ίδιο το καθεστώς εξαίρεσης δικαιωμάτων που επιβάλλεται σε εκατομμύρια μετανάστες-ριες εργαζόμενους στην Ευρώπη και το οποίο σωστά έχει ονομαστεί «νέο ευρωπαϊκό Απαρτχάιντ».

Οι απεργοί πείνας, στην πλειονότητά τους τμήμα της εξεγερμένης αυτής γενιάς, μοιράζονται την εμπειρία των αυταρχικών καθεστώτων της Β. Αφρικής: έχουν βιώσει την ανεργία και τη φτώχεια, αλλά έχουν επίσης γίνει μάρτυρες των γιγαντιαίων επενδύσεων των πολυεθνικών και της ανάπτυξης της τουριστικής βιομηχανίας. Έχουν γίνει δέκτες των εικόνων ατομικής ελευθερίας και καταναλωτισμού που προβάλλει η Δύση και έχουν δει με τα μάτια τους την ελευθερία μετακίνησης των ευρωπαίων πολιτών στις χώρες τους, γεγονός που καθιστά ακόμη πιο κρίσιμο πολιτικά τον δικό τους περιορισμό - την εμπειρία τους από την πολιτική καταπολέμησης της μετανάστευσης, την καταστολή, την κράτηση, τις απελάσεις. Οι λαϊκές εξεγέρσεις στις αραβικές χώρες και οι αγώνες των μεταναστών στην Ευρώπη αποκαλύπτουν σήμερα με εκρηκτικό τρόπο αφανείς έως τώρα κοινωνικές διεργασίες και κινήσεις, δίνουν πρόσωπο στις «μάζες», διασπείρουν το πνεύμα του αγώνα εκτός συνόρων. Όχι μόνο δημιουργούν δίκτυα και διανοίγουν χώρους ώσμωσης και επικοινωνίας «από τα κάτω», αλλά θέτουν έμπρακτα το ίδιο το αίτημα της ελευθερίας και της δημοκρατίας σε μια υπερεθνική βάση.